

Lappu. Arto Vanhanen on säilyttänyt yli 60 vuotta vanhan tunnuslapun, joka oli hänen kaulassaan lähtiessään sotalapseksi Ruotsiin.

Sodassa lapset kärsivät eniten

Ruotsissa vietety neljä sotalapsivuotta muuttivat Arto Vanhasen elämän.

OUTI PALMU

KOTKA ■ Kymenlaakson sotalapset ry:n puheenjohtaja **Arto Vanhanen** on huolissaan mahdollisesta Irakin ja Yhdysvaltojen sodasta. Erityisesti häntä huolestuttavat sodan jälkoihin jäävät lapset.

– Sodassa aina lapset ja syytötämä kärsivät eniten.

Vanhanen, 69, oli yksi sodan aikana Ruotsiin lähetetyistä lapsista. Vuosina 39–44 Suomesta lähetettiin noin 70 000 lasta Ruotsiin ja Tanskaan. Kotkasta lähti vähän yli 1500 lasta.

– Tämä oli maailman suurin lastensiirtoprojekti. Lähdin 10. kesäkuuta vuonna 1942. Olin silloin kahdeksanvuotias. Halusin itse lähteä. Kotkaa pommitettiin niin paljon, että joka yö piti nousta ylös. Olin aliravittu ja pelokas. Äitini ei olisi laskenut minua lähtemään.

– Meitä oli 70 lasta Kotkan rautatieasemalla. Äiti oli minua saattamassa. Halusin itse lähteä, kunnes huomasin äitien tunkevan itkeviä lapsiaan väkisin junaan. Silloin aloin miettiä, että teenkö oikean ratkaisun.

Muutti elämän

Vanhanen sijoitettiin maalaiskylään Etelä-Ruotsiin.

– Perille tultuani minulla oli kauhea ikävä. En osannut sanoakaan ruotsia. Ystävystyin kuitenkin perheen poikien kanssa. Minulle Ruotsissa olo oli pääasiassa positiivinen kokemus. Monet yöt tosin itkin itseni uuneen. Tunsin, että minua ei aina käsitelty oikeudenmukaisesti.

Yhteydenpito perheeseen

kuitenkin jatkui sodan jälkeen.

– Pidimme yhteyttä. Matkustin sinne joka kesäloma. Vieläkin juttelen perheen poikien kanssa puhelimitse.

Vanhanen kertoo, että hänen elämä muuttui täysin sotalapseksi lähdeytään.

– Kun tulin takaisin vuonna -46, osasin suomea vain jonkun sanan. Onneksi äitini laittoi minut ruotsinkieliseen kouluun. Monet lapset, jotka tulivat takaisin eivät ymmärtäneet suomenkielisissä kouluissa mitään. Heiltä meni ainakin vuosi ennenkuin oppivat kielen uudelleen.

– Koulun jälkeen opiskelin Helsingin yliopiston ruotsinkielisellä puolella biologiaa ja maantietoa. Palasin takaisin Kotkaan Svenska Samskolaniin opettajaksi. Vaimoni oli suomenruotsalainen kuten myös suurin osa ystäväistäni. Vaikka puhunkin hyvin suomea, pidän ruotsia äidinkielenäni.

Kontaktivaikeuksia ja juurettomuutta

Monille sotalapsille ulkomailla vietetty aika aiheutti ongelmia. Sotalapsilla oli yleistä juurettomuuden tunne.

– He tunsivat, että he eivät kelvanneet. He eivät ymmärtäneet miksi heidät lähetettiin pois. Tämä aiheutti erilaisia pelkoja ja traumoja. Aina ei ollut osoitetta, vaan lapset jätettiin asemille, jossa he seisovivat rivissä. Heidä tultiin valitsemaan kuin karjaa. Ensimmäisinä menivät söpöt tytöt ja nuoremmat lapset. Jäljelle jääneet tunsivat, että kukaan ei halunnut heitä.

Sodan jälkeen lapset eivät ymmärtäneet mikä on Suomen koti.

– He olivat unohtaneet biologiset vanhempansa. Lapset eivät

tunteneet kuin Ruotsin mamman ja papan. Useimmat eivät puhuneet enää suomea. Kukaan ei ymmärtänyt heitä. Tämä aiheutti esimerkiksi koulukiusaamista.

Useilla entisillä sotalapsilla ongelmat eivät ole väistyneet. Vanhanen uskoo, että sotalapsilla on yhtä suuri tarve kuntoutukseen kuin sotaveteraaneilla.

Voimaa yhdessäolosta

Vanhanen valittiin Kymenlaakson sotalapset ry:n puheenjohtajaksi maaliskuun 12.päivä. Yhdistys on ollut toiminnassa kolme vuotta. Jäseniä yhdistyksellä on noin 50.

– Yhdistyksen tarkoitus on pitää yhteyttä toisiin sotalapsiin.

Kerran kuussa kokoontuva yhdistys julkaisee pari kertaa vuodessa ilmestyvää Lappulehteä.

– Nimi tulee siitä, että sotalapsilla oli kaulassa lappu, jossa oli lapsen nimi ja numero. Juna-matka saattoi kuitenkin kestää viikon tai kaksi, ja lapset suruisaan söivät lappuja. Siksi lapsilla oli lappujen lisäksi ranteessa metallilaatta, jossa oli lapsen numero.

– Tämä lastensiirto oli hyvin ajateltu, mutta myöhemmin sodan jälkeen se aiheutti huonon omantunnon valtiolle. Sinne jäi 5000 lasta, joista osa oli orpoja tai kodit eivät pystyneet ottamaan heitä vastaan. Ruotsiin myös kuoli noin 320 lasta, monet heistä on haudattu joukkohautoihin. Yhdistys pyrkii muistamaan heitä.

Vanhanen kertoo, että koukkuisia entiset sotalapset voivat keskustella asioista.

– Se on terapiaa. On tärkeää, että pystymme kokoontumaan. Toivon, että useammat sotalapset liittyisivät yhdistykseemme.